

Possiblement la solució real passaria per la implicació dels organismes internacionals, dels països en una situació de desenvolupament, dels mateixos dirigents i de les mateixes poblacions dels països en via de desenvolupament, però és un treball a llarg termini. Aquesta tasca és necessària, però implica la lluita de més d'una generació per a arribar a veure'n els fruits, i crec que no ens podem permetre la gent que es quedaria pel camí.

Sabem que la pobresa no és un problema uniforme i no podem posar totes les víctimes al mateix sac. L'ajuda s'ha d'adaptar a cada destinatari; així, un model únic no és vàlid per a realitats diferents. Tot i que no podem garantir ni l'èxit ni el fracàs d'un projecte a través del temps, i encara que ens és del tot impossible emetre un judici definitiu sobre la contribució de l'ajuda al desenvolupament, l'ajuda proporcionada ha contribuït i contribuirà a enfortir el creixement de la societat civil, ha permès que l'expressió organitzada de les necessitats ciutadanes porti millores a les seves vides, encara que hagi estat a petita escala. La intervenció de les institucions administratives donen legitimitat al poder establert mitjançant les lleis que multipliquen les garanties socials del ciutadà. Però, en definitiva, és el ciutadà el qui s'ha de sentir implicat en les propostes d'acció, participant-hi directament i esdevenint, així actor, de la seva mateixa actuació. Una premissa que s'ha de traslladar als destinataris dels projectes que plantegen les diferents en-

titats i organitzacions que conformen Terrassa Solidària, ja que el més important d'aquests projectes és aconseguir l'autoorganització i l'autosuficiència dels seus destinataris.

Som davant un llibre molt útil per a totes aquelles persones que vulguin descobrir el treball de Terrassa Solidària i a les quals els interessi aprofundir en l'evolució de la cooperació terrassenca. Però també es pot veure com una eina per a fomentar la participació i la implicació ciutadana, que contribueixi a trobar una via mitjançant la qual es puguin canalitzar les nostres inquietuds.

Cristina Soler Jiménez

NOTÍCIES BIBLIOGRÀFIQUES

SERRAN I JIMÉNEZ, Bernat. *L'atletisme a Terrassa (1914-2005)*. Terrassa: Fundació Torre del Palau, 2006, Col·lecció "Terrassa Viva". 507 p.

L'atletisme a Terrassa (1914-2005) és una obra extensa i completa, escrita per un atleta, expert i gran coneixedor d'aquest esport a la nostra ciutat. El llibre es divideix en tres parts, les dues primeres en format paper i la tercera en un CD.

La primera part reconstrueix la història de l'atletisme terrassenc des de l'any 1914, amb les primeres referències escrites sobre la pràctica d'aquest esport fins a l'any 2005. El recorregut històric es concreta en els clubs, les seccions atlètiques dins d'entitats, les intal·lacions,

les directives, els i les atletes i els esdeveniments atlètics organitzats a Terrassa, juntament amb la pràctica de la marxa atlètica, com a signe d'identitat de la nostra ciutat.

La segona part de l'obra és la dedicada, segons l'autor, a uns tres mil veritables protagonistes de la història, els atletes que ha tingut Terrassa, amb els historials esportius de cadascun d'ells.

La tercera part inclou una base de dades amb els rànquings i les marques dels atletes locals.

En resum, diríem que es tracta de la primera i molt exhaustiva història de l'esport atlètic a Terrassa i de segur que serà d'obligada consulta per a tots els estudis posteriors que, de forma monogràfica, es puguin elaborar sobre aquest tema. També és una gran aportació a la historiografia de l'esport local del segle XX.

Domènec Ferran i Gómez

DIVERSOS AUTORS. 25 Jazz Terrassa. Festivals 1982-2006. Terrassa: Montflorit Edicions i Assessoraments, SL, 2006. 253 pàgines.

Coincidint amb el vint-i-cinquè aniversari del Festival de Jazz de Terrassa, l'Ajuntament de Terrassa ofereix una excel·lent proposta bibliogràfica per al fidel seguidor del Festival, per a qualsevol melòman del jazz i fins i tot per a les persones poc properes a aquest estil musical.

I és que es tracta d'un llibre que dona

un testimoni del que ha estat, a Terrassa, la il·lusió, la creació, l'evolució i la maduresa d'un quart de segle de jazz, tot convertint la ciutat en el seu referent dins l'àmbit dels Països Catalans. Oferta en edició de luxe, és un llibre que, gràcies a la selectiva presència de les fotografies que Miquel Carol ha anat fent al llarg d'aquests anys, regala als sentits un emotiu viatge pels espais inicials i els actuals. Des de la mítica Jazz Cava, la plaça Vella o el Centre Cultural, passant pel parc de Vallparadís i la Nova Jazz Cava. Músics i espais històrics de la ciutat queden brillantment immortalitzats en un llibre en què la imatge ens parla i el text es veu. I és que cada edició del festival és introduïda per vivències, reflexions i perspectives de músics i persones que han tingut a veure amb la possibilitat i la continuïtat d'aquest entranyable festival. També cal destacar que el lector es podrà retrobar amb cadascun dels cartells que feien de reclam de la respectiva edició, tot un encert per a arrodonir el producte.

El llibre també vol ser una crònica de com el jazz terrassenc es va començar a desenvolupar, als anys finals del Franquisme, i es consolida com a espai de llibertat, tolerància i convivència. És aquí on es fa palesa la constant vocació jazzística de les primeres entitats que lluiten per fer possible aquesta música a la ciutat, com el Club de Jazz de Joventuts Musicals, amb l'esperada inauguració de la Jazz Cava, que faria possible gaudir definitivament d'una programació íntegrament de jazz i de caràcter estable. El

Festival Jazz Terrassa serà la llavor més preuada d'aquella època i el llibre repassa exhaustivament allò que ha donat durant tots aquests anys.

És, doncs, tot un reconeixement als músics de jazz terrassencs, a les entitats, institucions i ciutadans que han fet seu un projecte que és una contundent realitat: fer de Terrassa una de les capitals mundials del jazz.

Jordi Soler i Romagosa

LUQUE, Anna; PLANS, Lourdes; SOLER, Mercè. **Història de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Terrassa (1931-2006)**. Terrassa: Col·legi d'Advocats de Terrassa. 181 pàgines.

Arran del 75è aniversari del Col·legi d'Advocats de Terrassa, se'ns ofereix aquest llibre, que té l'objectiu de mostrar-nos l'evolució històrica de l'organisme. Aquesta publicació és una altra mostra del creixent interès que s'ha despertat, els darrers anys, entre tot tipus d'entitats, associacions i fins i tot empreses privades per conèixer els seus orígens i per recuperar i conservar la seva memòria col·lectiva i la d'aquelles persones que en van formar part. El llibre el podríem dividir en dues parts, ja que està format per cinc capítols, dos annexos i un apèndix documental. Els quatre primers capítols, que vindrien a ser una primera part, parlen dels diferents períodes de l'evolució del Col·legi, tot establint-hi un paral·lelisme amb la

història de la ciutat. Al primer capítol s'hi expliquen els orígens, des del començament del segle XX fins a l'any 1948. La raó que marca la fi del capítol és la data en què s'aproven els nous Estatuts, que omplien el buit legal deixat per la derogació dels anteriors per part de la dictadura franquista. El segon capítol parla de la consolidació del Col·legi dins la societat terrassenca, catalana i espanyola i finalitza l'any 1984, amb la inauguració de la primera seu de l'associació dels lletrats, ja que fins aquell any mai no havien disposat de local propi. Al tercer capítol s'hi reflecteix el caràcter del Col·legi com a entitat oberta a la ciutat. El darrer capítol d'aquesta part té com a objectiu donar a conèixer de quina manera persisteix la voluntat de potenciar i de millorar al màxim tots els serveis col·legials. En aquest capítol es remarca l'entrada en vigor del Reial Decret Llei 6/2000, que va comportar un canvi radical en l'organització col·legial.

Pel que fa a la segona part, començaria al cinquè capítol, que mostra les biografies dels quatre degans i una degana que ha tingut el Col·legi, al llarg dels seus primers 75 anys d'història. A continuació hi ve un apèndix documental on les autores reproduïxen documents de manera íntegra, i especialment tots els Estatuts. El darrer annex està concebut per a conèixer les Juntes de Govern i els col·legiats actuals, per tal de deixar constància de l'empremta de totes les persones que han passat pel Col·legi. Anna Luque, Lourdes Plans i Mercè Soler han preparat en aquesta obra un bo-

nic passeig que reflecteix la història i les característiques del Col·legi d'Advocats de Terrassa, sempre acompanyada del rigor històric i amb una visió paral·lela de la mateixa evolució històrica i social de la ciutat de Terrassa. Una obra imprescindible per a conèixer un capítol més de la història de la ciutat i del seu Col·legi d'Advocats.

Marc Ferrer i Murillo

1966 Cor Montserrat 2006. Terrassa: Ajuntament de Terrassa, 2006. 251 pàgines.

En el marc del 40è aniversari de la fundació del Cor Montserrat, aquest llibre obsequia el lector amb un acurat seguiment de la seva evolució com una de les entitats culturals amb més història de la ciutat.

La lectura porta per inici tres àmbits cronològics (del 1966 al 1973, del 1973 al 1981 i del 1982 al 2006). Aquests apartats estan signats per un dels membres fundadors, Jaume Puig. Així, se'ns situa al gener del 66, quan aquest emblemàtic *cor* va començar a bategar, cantant un digne repertori ja al seu primer concert, realitzat al que havia estat l'auditori de Ràdio Terrassa, al carrer de Sant Pere. El lector també hi pot reviure animadament els inicis de la vocació viatgera de l'entitat, a més dels guardons i reconeixements a diversos concursos, que la situaven en una posició cada cop més consolidada.

El Cor Montserrat, grup de joves cantaires encapçalats per Joan Casals, feia les primeres passes sota l'aixopluc del Centre Social Catòlic. En aquests anys, el Cor es pot considerar un dels refugis de la cultura catalana, un aspecte que queda recollit a diversos testimonis i curioses anècdotes, en un context on, per exemple, no tots els cantaires podien aconseguir el passaport per a participar a França en una trobada mundial de corals. Es fa memòria, també, de la participació en actes de l'Assemblea de Catalunya, les primeres trobades amb l'Oriol Martorell, el permís de Josep Maria Xirinacs perquè el Cor musicqués un text seu, mentre feia guàrdia davant la presó Model de Barcelona...

El llibre també explica la vivència de l'entrada de l'entitat a Joventuts Musicals, l'any 1973. Des d'aleshores, tota l'activitat d'Amics de les Arts i Joventuts Musicals s'anirà enriquint mercès a la iniciativa del Cor: aposta pels autors catalans, per la fusió de gèneres, per la divulgació del patrimoni musical menys conegut... El grup quedava constituït i consolidat formalment com a coral i com a grup humà, amb l'objectiu de sempre: cantar, gaudir fent-ho i projectar-ho. Per tal de dur-ho a terme, el Cor Montserrat va acceptar el repte de les grans obres simfonicorals: Brahms i Bruckner, l'any 79, i *El Messies*, de Haendel, un any després, del qual se'n van fer 7 concerts arreu de Catalunya.

La lectura encomana un interès creixent a mesura que es van descrivint

petits però significatius esdeveniments que, any rere any, han anat conformant la vida del Cor Montserrat. Així, lluny de ser un recull de dates i de concerts, el llibre ofereix al lector l'ocasió de ser present als moments més celebrats des del punt de vista musical, amb les no poques dificultats d'organització i de regeneració de l'entitat o les anècdotes que el públic mai no va saber, i permet comprovar com aquest conjunt coral fou referència per a molts d'altres d'arreu el país, en demanar-ne la participació per a projectes d'envergadura com ara la *Missa de Sant Nicolau*, de Haydn, el *Canto general*, de Pablo Neruda, o la *Passió segons Sant Joan*, de Bach.

La lectura ofereix una doble motivació gràfica: per una banda, es reproduïx una interessant selecció d'imatges pertanyents als programes de concert del Cor Montserrat, acompanyades d'una excel·lent narració que reconeix la tasca de les persones que van lluitar per a fer possible l'execució de les audicions. I, per l'altra, la presència d'un fons fotogràfic ben emotiu, testimoni de les dècades viscudes i dels nombrosíssims escenaris que han gaudit del seu saber fer.

En definitiva, un llibre que fa justícia al prestigi de què avui dia gaudeix l'entitat i que fa evident, un cop més, la bona salut de l'escena musical terrassenca.

Jordi Soler i Romagosa

OLLER I FOIXENCH, Joan Manel; SUÁREZ I FERNÁNDEZ, Francesc J.; VERDAGUER I CABALLÉ, Joaquim. **Els serveis d'aigua a Terrassa**. Terrassa: Servei de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa i Fundació Privada Mina d'Aigües de Terrassa, març del 2007 (Aigua Viva, 2). 119 pàgines.

En una anterior ressenya ens congratulàvem de l'aparició del primer número de la col·lecció "Aigua Viva", pel fet d'encetar un recorregut per una part important del passat de la nostra ciutat: la relacionada amb els elements patrimonials vinculats amb l'abastament i la distribució d'aigua. Ara tenim a les nostres mans el segon número d'aquesta col·lecció, que esdevé tan o més interessant que el primer, ja que, si bé la majoria d'elements que descriu ja no formen part del nostre paisatge urbà, com passava en aquell, sí que van formar part de la realitat més quotidiana dels nostres avantpassats.

Aproximadament la meitat de l'obra està dedicada a la descripció i inventari dels diversos elements patrimonials que, relacionats amb l'ús de l'aigua, es repartien pel municipi. Entre ells hi havia els vinculats a funcions sanitàries i higièniques, com els safareigs o els banys i urinaris, o a funcions com a primitiva font d'energia, com en el cas dels molins fariners. Finalment, hi ha els relacionats amb la mateixa extracció de l'aigua. La resta de l'obra fa un recorregut històric per les fonts que hi havia i per les que encara hi ha repartides per la ciutat, i

es concentra exclusivament en les que se situen dins la zona urbana.

Abans de procedir a la descripció i l'inventari dels diversos elements, els autors fan una breu introducció explicativa sobre la seva funció, les característiques tècniques (safareigs, banys, molins, etc.) i la importància que, tot i la seva aparent senzillesa, tenien per a la vida diària de moltes persones. La utilització d'abundant material gràfic (fotografies antigues i modernes, plànols, dibuixos...) facilita la lectura, alhora que la localització dels diferents elements referenciats, i ens ajuda a situar-los dins la nostra particular geografia mental de Terrassa i dels seus entorns immediats.

L'estructura senzilla amb què es presenta la informació no amaga el gran esforç que han hagut de fer els autors, perquè la informació històrica que acompanya cada element és particularment interessant. D'altra banda, ens mostren que posseeixen un gran coneixement del territori, ja que de molts elements desapareguts només en tenim la referència documental.

Gràcies a obres com la que tenim entre mans, ens podem formar una imatge del passat molt més rica i complexa, alhora que ens fan adonar dels extraordinaris avenços en la qualitat de vida de què ara podem gaudir.

Enric Sanllehí i Bitrià

Memòries del Front Nacional de Catalunya (Cavalcant damunt l'estel).

Barrera, Agustí, i d'altres. Barcelona: Arrels Editors, 2006. 234 p.

Aquest llibre recull l'experiència del seu pas pel Front Nacional de Catalunya (FNC) de vint-i-sis militants de l'organització, experiències emmarcades dins del context de la història del FNC, sense el qual resulta difícil d'entendre-les. Unes memòries que esdevenen indispensables per a conèixer en profunditat un dels períodes més rellevants de l'activisme catalanista sota la dictadura franquista.

El període de temps tractat abasta des de la immediata postguerra, fins a la Transició. El FNC es forma a París el maig del 1940, com una organització patriòtica resistent, un front antifranquista que agrupa els diversos sectors de l'independentisme; així, integra fonamentalment militants d'Estat Català, de Nosaltres Sols i de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC).

El FNC col·laborarà amb els aliats durant la II Guerra Mundial, en tasques d'espionatge, de recuperació d'aviadors abatuts en territori ocupat i de passos de frontera de persones perseguides pels nazis. Per la seva lluita al costat de la resistència francesa, després del 1945 nombrosos militants del FNC varen ser condecorats pels aliats.

Fins el 1946, el FNC tindrà dues branques: la política i la militar. El FNC durà a terme, a l'interior de Catalunya, un treball d'organització i de propaganda, en defensa de la identitat nacional catalana, davant l'intent de genocidi

cultural franquista. Tindrà delegacions a França, Amèrica (a les comunitats catalanes) i el Regne Unit, amb el Consell Nacional de Catalunya (1940-1945), liderat per Carles Pi i Sunyer, que situarà el dret a l'autodeterminació com a eix de la política catalana de l'exili.

El 1968, un sector del FNC, format sobretot per militants joves de la secció universitària, s'escindeix del FNC i forma el Partit Socialista d'Alliberament Nacional, el PSAN. El 1969, el FNC forma part de la primera estructura unitària, la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya (CCFPC). Dins d'aquesta organització, el FNC impulsà la creació de l'Assemblea de Catalunya (1971). El desembre de 1975, el FNC és cofundador del Consell de Forces Polítiques de Catalunya, que establia converses amb Josep Tarradellas per tal de formar un Govern provisional. El 1990, els militants del FNC s'integraren a Esquerra Republicana de Catalunya.

Per als vint-i-sis militants del FNC que escriuen en aquest llibre, el record d'aquells anys de lluita i d'esperança es manté molt viu en la seva ment. Potser perquè el relat de les seves històries és un element de dignificació personal, de lluita per les llibertats nacionals de Catalunya. Molts rememoren amb enyorança i il·lusió aquells anys, quan, amb l'empenta de la joventut, la flama sagrada de la lluita per la llibertat de la nostra pàtria abusava i guiava les seves vides.

Anaven a contracorrent de tot el que estava establert i, avui, sembla que

només existeixi el present. Gairebé ningú no vol recordar aquelles històries fetes d'il·lusió, de sacrifici, de por i d'heroisme (el pacte de la Transició vol esborrar aquest passat incòmode, juntament amb els crims franquistes). Moltes d'aquestes històries dormen en els records de la memòria, enmig de proclames, octavetes i revistes clandestines, esgrogueïdes pel pas del temps. Però hi està escrita la veritat de la Transició i del Franquisme, i és per això que Arrel Editors les treu de l'oblit.

La història d'aquests vint-i-sis militants es va desenvolupar al marge dels condicionants de la realitat, perquè no es volien rendir a la realitat d'un poble vençut, d'un poble que tenia els seus intel·lectuals a l'exili i els quadres polítics a la presó o enterrats al Fossar de la Pedrera, a Montjuïc.

Amb els seus retalls d'història personal, la intenció és contribuir a la comprensió de la història general del nostre poble, d'un període força desconegut i poc estudiat. El llibre que comentem vol ésser, sobretot, a més d'un exercici de recuperació de la memòria, un homenatge a aquells militants anònims, a aquells petits herois de la quotidianitat que, amb el seu sacrifici gris i silencis, van fer possible una resistència que, sense grans pàgines heroiques, plantà cara de forma coratjosa i tossuda als botxins de la nostra terra, que ens volien fer desaparèixer com a classe i com a nació.

Com a terrassencs i terrassenques, ens interessen en especial els capítols d'Agustí Barrera ("Cavalcant damunt

l'estel") i Manel Arcusa ("La lluita sindical dins el FNC"), on es recullen diversos fets esdevinguts a la nostra ciutat i que, fins ara, eren desconeguts. Agustí Barrera desglossa amb rigor històric i passió per la lluita aquell nucli del FNC a Terrassa, a començaments del 1963, i fa un repàs de les seves accions i també dels seus components. Manel Arcusa relata que va combinar la seva militància al FNC amb la lluita obrera com a treballador de l'empresa Agut. Arcusa i el nucli de Terrassa van ser dels primers a enllaçar el moviment independentista amb la lluita obrera; per això, moltes vegades que llançaven octavetes, les feien signades amb les sigles SASC (Seccions d'Acció Sindical de Catalunya).

El fil conductor del text, les memòries i la lluita personal, es va desgranant al llarg de les pàgines del llibre i s'acaba amb l'homenatge que el Govern de la Generalitat va retre als militants del FNC el 6 de juny del 2005, amb una breu biografia de cadascun dels col·laboradors del llibre i una bibliografia molt interessant sobre totes les publicacions que s'han fet al voltant del FNC.

Marc Ferrer i Murillo

EXPOSICIONS

L'herbari modernista. Museu Tèxtil de Terrassa. Organització: Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa. Del 14 de desembre del 2006 al 30 de juny del 2009. Exposició temporal.

Aquesta és una exposició estètica.

Tot el que hi ha és bonic, un regal per a la vista, i el visitant ocasional s'hi trobarà bé, amb espai per a relaxar-se i deixar-se portar. I el segell del Museu Tèxtil hi és present. Això sí, és perceptiblement menys densa que d'altres exposicions que s'havien fet anteriorment al mateix espai, cosa que a més es destaca involuntàriament al text introductor: en entrar (per la porta que habitualment és de sortida, curiosament), hom llegeix un text ple de preguntes que giren al voltant de si els elements florals dels teixits de l'època modernista són inspirats en flors reals o no, de fins a quin punt són producte o no de la fantasia dels artistes. Aleshores se'ns diu que l'exposició mostra el resultat d'una primera recerca feta conjuntament amb l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental (ICTA), de la Universitat Autònoma de Barcelona, i que certament formula més preguntes que respostes. El cas és que hi ha algunes preguntes tècniques que sí que troben resposta dins l'exposició, però, en essència, el que s'hi veu un cop s'és dins són fragments d'una època, objectes d'alta vàlua per si mateixos, que val la pena de veure, però que per a l'espectador casual són difícils de llegir, en termes de quines són les preguntes que els mateixos objectes exposats ens han de formular. Aquesta lectura queda restringida a un petit grup d'especialistes que sàpiguen què cal fer amb aquestes petites peces. Encara que, potser, és l'única crítica realment important que es pugui fer a la feina feta, segurament hauria estat bé de formular els textos d'introducció a